

Bosc d'Estremera

1

La taigà del Pirineu. A partir de 1.800 metres d'altitud, ja en estatge subalpí, els boscos que trobem a les nostres contrades són les pinedes de pi negre. Aquests boscos són similars als de la taigà, on les coníferes són les espècies predominants. La mida i forma dels arbres varia en funció de l'altitud i l'exposició a les condicions climatològiques adverses. A major altitud i exposició la seva mida és més petita, la capçada deformada i el tronc més tortuós. Mentre que a les parts més baixes i protegides, aquests poden arribar a fer 20 metres d'alçada, la capçada cònica i el tronc molt recte.

Collet de les Barraques

2

Mines a cel obert a gairebé 2.000 metres d'alçada. Sota mateix del collet trobem les restes de les barraques que donen nom al coll. Es tracta d'antigues construccions que servien de magatzem i aixopluc per als miners que, a pic i pala, extreien a cel obert calcopirita (sulfur de ferro i de coure), pirita (sulfur de ferro), quars i, en menor quantitat, arsenopirita (sulfur d'arsenic) i estibina (sulfur d'antimoni). Aquestes mines, de principis del segle XX, van estar actives fins als anys 20 del mateix segle. Actualment encara podem observar, enmig del bosc, els clots que havien estat les mines a cel obert i les terreres on s'apilava el material sobrant o carrall.

Obaga de la serra d'Estremera

3

L'arbre més alpi. El pi negre és l'única espècie d'arbre de les nostres contrades adaptada a viure en el clima rigorós d'alta muntanya, amb temperatures molt baixes i vent fort i glaçat. Per tal d'adaptar-se a aquestes dures condicions climatològiques i evitar les pèrdues de calor, l'escorça és gruixuda, les branques solen ser baixes, a prop del terra, i les seves fulles, en forma d'agulla, són petites i dures i estan agrupades de forma compacta. La seva reina conté un anticongelant "natural" per sobreviure a les glaçades. Les pinyes, de forma asimètrica, són petites i amb esquames prominents que tenen forma d'ungla, característica que dona nom a l'espècie: *uncinata*.

Pla dels Ventolanesos

4

"Atenció: Aquesta planta ni tocar-la!" En herbassars humits destaca, sobretot a l'estiu, una planta alta i espigada de flors vistoses de color blau lilós. Es tracta de la tora blava (*Aconitum napellus*). Les seves flors tenen forma de casc arrodonit i es distribueixen formant una inflorescència a la part superior de la tija, mentre que les fulles, de color verd intens, són palmades i es distribueixen de forma alterna. Crida l'atenció que encara que es trobi enmig de pastures, el bestiar no se la menja, ja que es tracta d'una de les plantes més tòxiques d'Europa i amb conseqüències mortals. De fet és aconsellable no tocar-la ja que el contacte amb la pell pot produir irritacions.

5

Pla de la Vaquerissa

Aiguaneixos enmig del pla. Al final del Pla de la Vaquerissa hi ha un aiguaneix que serveix, alhora, d'abeurador per al bestiar. Aquestes surgències, que trobem en molts indrets del Parc Natural, són pròpies de zones de canvi de substrat geològic o bé de petites falles. L'aigua de la fosa de la neu i de la pluja s'infiltra pel sòl i es va acumulant en bosses d'aigua freàtica que, poc a poc, es van desplaçant per gravetat entre capes d'esquistos o bé de diferents materials, fins a sorgir a l'exterior en forma de fonts, també anomenades dous.

6

Barraca de la Vaquerissa

Un refugi ancestral en plena muntanya. Situada en un punt enlairat per controlar les zones de pastura, trobem aquesta barraca de pastor molt ben conservada que, segons indica la data de la llinda, fou, segurament reformada, el 6 d'agost del 1932 per un tal Tòfol. Es tracta d'una construcció de pedra seca, de planta rodona i amb el sostre tancat amb una llosa plana i recobert, externament, per una gleva d'herba. En el seu interior trobem tres armaris, així com una llosa que hi sobresurt tant a l'interior com a l'exterior, que podria ser que servís com a penjador. Aquestes barraques servien com a aixopluc pels pastors, en cas de tempesta, i per pernoctar-hi durant la seva estada estival a la muntanya amb els ramats.

7

Collet de la Vaquerissa

Els rastres del passat glacial. Al sud del Puigmal es troben tres circs glacials: Fontseca, (entre el Puig de Dòrria i la Tossa del Pas dels Lladres a l'oest), les Clotes (sota mateix del Puigmal) i el Borrut (sota el Cim de la Dou). Aquests circs glacials formen la capçalera d'una antiga glacera que baixava fins poc més enllà de la Font de l'Home Mort. La seva orientació sud va fer que tingués escàs recorregut i poc poder erosiu, modelant la vall en la típica forma d'"U" tan sols a la part més alta. Per contra, les glaceres situades al vessant nord del Puigmal van modelar les valls de Núria i la gran glacera resultant davallava fins a les gorges de Núria.

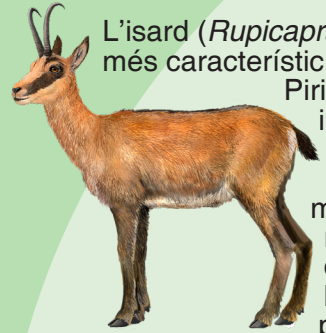
8

Serra d'Estremera

Gestionar els boscos per a conservar. La regressió de les pastures a causa de la davallada del nombre de bestiar, sobretot oví, ha provocat un augment de la superfície forestal. Aquest fet té, com a conseqüència, una pèrdua d'hàbitats i biodiversitat. La gestió forestal, amb l'obertura de pastures, permet mantenir el mosaic i la recuperació d'un hàbitat fonamental per algunes espècies, com la perdiu xerra o alguns rapinyaires, on hi troben aliment. A més, una bona gestió forestal, reduint densitat d'arbres, permet el correcte creixement de pins, que poden ser refugi pel mussol pirinenc (*Aegolius funereus*) o el picot negre (*Dryocopus martius*).

Isards, muflons i marmotes

Els mamífers salvatges que mengen herba a l'alta muntanya són sobretot els isards, els muflons i les marmotes, que es poden veure amb facilitat, i els talpons, uns petits rosegadors que rarament s'observen tot i ser abundants.

Isard (*Rupicapra pyrenaica*)

L'isard (*Rupicapra pyrenaica*) és el mamífer més característic de l'alta muntanya dels Pirineus. És un animal esvelt i àgil, que es desplaça amb facilitat per pendents forts gràcies a una concentració molt elevada de glòbuls rojos a la sang, de manera que a la muntanya capta l'oxigen més bé que les persones. Té una màscara negra que travessa els ulls i unes banyes curtes en forma de ganxo, en tots dos sexes. Els mascles grans solen viure solitaris, mentre que les femelles, les cries i els joves fan agrupacions, que a vegades poden passar de cent individus.

El mufló (*Ovis gmelini*, o *Ovis aries musimon*) i la marmota (*Marmota marmota*), que ara conviuen amb l'isard, són animals introduïts. Els muflons van arribar al Ripollès en la dècada de 1980, procedents d'introduccions fetes a la part francesa dels Pirineus temps abans. És una raça primitiva d'ovella, que s'ha introduït en molts llocs d'Europa per la caça. És més rabassut que l'isard i només tenen banyes els mascles. La marmota es va introduir als Pirineus orientals també els anys 1980 i ara és molt comuna. Viu en grups familiars que s'amaguen en galeries subterrànies, i sempre hi ha un membre del grup que vigila i avisa amb un xiulet molt potent quan detecta un perill.

Mufló (*Ovis gmelini*)

Marmota (*Marmota marmota*)

Normes i consells

Als centres i punts d'informació us informaran i orientaran per tal de planificar una bona visita al Parc.

Practicar senderisme és la millor manera de conèixer el Parc. Per a la vostra seguretat, seguïu els camins senyalitzats, aneu ben equipats per a la marxa i preveïeu la possibilitat que faci mal temps.

Estem a un espai de ramaderia extensiva. Les tanques, filats i vailets són fonamentals perquè els pastors no perdin el seu bestiar. Cal tancar-los sempre que se'n creui un.

El gos és benvingut al Parc, però pot ser perjudicial per al bestiar i la fauna salvatge que poden veure'l com a un depredador. Per això cal dur-lo lligat. Compte! A les Reserves naturals de França frontereres amb el parc, els gossos estan prohibits.

Mantenint una distància prudencial amb el bestiar i la fauna salvatge, evitem interferències indesitjades.

No és permès acampar ni fer foc a dins el Parc Natural. Cal endur-nos totes les deixalles que generem, tant orgàniques com inorgàniques, paper higiènic inclòs. Entre tots mantindrem el Parc ben net.

No es pot fer volar drons. Al Parc hi ha moltes espècies que nidifiquen a terra i es poden veure afectades per la presència de drons.

No es permet circular amb vehicles motoritzats fora de carreteres i pistes obertes a la circulació. Respecteu la senyalització i aparqueu als llocs habilitats.

La recol·lecció no és permesa dins del Parc Natural. Hi ha moltes espècies protegides, algunes de les quals estan amenaçades.

Crèdits

Fotografies: Arxiu Parc Natural de les Capçaleres del Ter i el Freser

Il·lustracions: Toni Llobet

Text: Associació Alt Ter i Pere Aymerich

Disseny i maquetació: Associació Alt Ter

Parc Natural
de les Capçaleres
del Ter i del Freser

Generalitat
de Catalunya

Diputació de Girona

CEIN
RIPOLLÈS
Consorci espais interès natural del Ripollès

Ajuntament
de Planols

Data d'edició: Novembre 2020

Ruta dels isards i les marmotes

Itinerari interpretatiu

4,66 km

1 h 30 min

+148 m

Dificultat (SENDIF):

Parc Natural
de les Capçaleres
del Ter i del Freser

Generalitat
de Catalunya

Ajuntament
de Planols

Descripció

Itinerari que ens convida a endinsar-nos a l'esclarissada la pineda de pi negre de serra d'Estremera, bosc subalpí que s'alterna amb prats de pastura, que s'obren com una balconada al gran massís del Puigmal.

Deixant la zona d'aparcament, passada la barrera, el recorregut remunta la carretera fins al coll de les Barraques, des d'on podem gaudir de magnífiques panoràmiques, tant cap al sud, amb les serres prepirinenques del Ripollès i el Montseny, com a taló de fons, com cap al nord, amb el gegant Puigmal omnipresent a partir d'aquest punt del recorregut.

Seguim la pista forestal en direcció nord-oest que ens condueix cap al pla dels Ventolanesos. En aquets punt deixem enrere el bosc per entrar als prats de pastures, el regne dels isards i les marmotes. Més enllà arribem al pla de la Vaquerissa, al fons el qual hi ha un aiguaneix que ens serveix de referència per ascendir en diagonal fins a la visible barraca homònima.

Un cop recobrades les forces cal reprendre el camí en direcció sud a cercar el pas carener, des d'on, tot resseguint el filat descendim per la pineda de pi negre fins retrobar la carretera per on havíem accedit al coll de les Barraques.

Altimetria

Marques a seguir:

Com arribar-hi?

Tren de la línia R3 (Barcelona-Puigcerdà). Baixarem a Planols. Des de Planols pujarem pel GR11 fins al Refugi del Corral Blanc (2 hores aproximadament), poc després comença la ruta. També es pot agafar autobús des de Ripoll a Planols.

Des de Planols, pujarem per la carretereta fins el mirador del Montgrony i el collet de les Barraques. Deixarem el cotxe a la barrera, uns 250 m passat el refugi del Corral Blanc.

@pnterfreser

@PNTerFreser

667116811

<http://parcsnaturals.gencat.cat/ca/ter-freser>
pnterfreser.tes@gencat.cat

